

Рівненський державний гуманітарний університет
Історико-соціологічний факультет

УДК.930.1
ББК 63
І - 90

ІСТОРІЯ ОЧИМА МОЛОДИХ ДОСЛІДНИКІВ

Матеріали регіональної науково-практичної
конференції молодих вчених, аспірантів,
здобувачів, магістрантів

Випуск III

Рівне – 2008

Історія очима молодих дослідників. Збірник наукових праць.
Випуск 3 / Редкол.: В.Шеретюк, Л.Галуха, П.Савчук, Р.Давидюк. –
Рівне: РДГУ, історико-соціологічний факультет, 2008. – 287 с.

Збірник містить результати наукових пошуків з актуальних
проблем української та світової історії, виголошені на регіональній
науковій конференції молодих вчених, аспірантів, здобувачів,
магістрантів 13 грудня 2006 року (Рівне, РДГУ, історико-соціологічний
факультет).

Редколегія:

Шеретюк В.М. – голова редколегії, кандидат історичних наук, доцент
Галуха Л.Ю. – заступник голови редколегії, кандидат історичних наук,
доцент

Савчук П.О. – кандидат історичних наук, професор
Давидюк Р.П. – кандидат історичних наук, доцент

Літературне редагування:

Бородинська Л.І. (розділи 1,3)

Кревська Г.А. (розділ 2)

Тимочко І.Б. (розділ 1)

Рецензенти:

Троян С.С. – доктор історичних наук, професор

Жилюк С.І. – доктор історичних наук, професор

Рекомендовано до друку Вченою Радою Рівненського державного
гуманітарного університету (протокол № 11, від 27.06.2008 р.)

© Історико-соціологічний факультет РДГУ
© Українське історичне товариство при
історико-соціологічному факультеті РДГУ

Карпукіна Т.О.,
викладач кафедри історії
України РДГУ
Науковий керівник:
проф. Гайбонюк В.Д.

ХОЛМСЬКО-ВОЛИНЬСЬКА ТРАГЕДІЯ, ЇЇ ПЕРЕДУМОВИ, ПЕРЕБІГ, НАСЛІДКИ

11 липня 2003 р. у Порицьку на Волині, бездумно перейменованому радянською владою на Павлівку, відбулася сумна урочистість. Укранці й поляки зібралися, щоб вшанувати пам'ять мирних мешканців краю, вбитих, закатованих і насильно депортованих під час Другої світової війни і в перші післявоєнні роки, затаврувати страхітливі злочини, згадати добрим словом тих, хто, ризикуючи життям, рятували людей. Президенти України й Польщі відкрили пам'ятник – хрест, на постаменті якого викарбувано „Схиляємо голови перед світлою пам'яттю поляків та українців, які стали жертвами міжнародного конфлікту”.

Текст напису засвідчив досягнення певного компромісу. Щоб спосіб відзначення трагічних подій став прийнятним для обох сторін, це було потрібним. Твердження, правдиві по суті, але компромісні за формою, кроки назустріч один одному і спроби зрозуміти один одного мають служити взаємному порозумінню людей.

На відміну від напису на пам'ятнику, узгоджений компромісний текст спільної заяви Сейму Польщі й Верховної Ради України виявився несправедливим щодо українців. Прагнучи за всяку ціну не пошкодити добросусідським відносинам із стратегічним партнером, українські парламентарі, щоправда більшістю лише в один голос, всупереч власним переконанням погодилися на запропоновану Сеймом версію:

„Трагедію поляків, яких вбивали і виганяли з місць їхнього проживання збройні формування українців, супроводжували рівно ж стражданням українського населення – жертв збройних польських акцій”[1,122] .

Висловлюючи погляди громадськості, українська преса підкреслювала нерівномірність застосованих тверджень: поляків „вбивали і виганяли”, українське населення дало, без уточнення, в чому це полягало. Але ж страждало воно „від такої ж жорстокої безглуздої різанини, як і поляки – лише з тією різницею, що українці гинули на своїй рідній землі, а поляки на окупованій”[2, 4].

Звичайно, більшості поляків важко прийняти природний для

українців погляд, що панування Польщі на Волині та інших українських землях було окупацією, яка не мала правових підстав. Лише окремі польські політичні діячі й вчені – серед істориків найраніше, таку позицію зайняв Марцін Ковалевський – зуміли вийти за межі націоцентричного світогляду й оцінити боротьбу українських націоналістів у роки війни як визвольний рух гнобленого народу проти тих, хто намагалися зберегти панування над ним, отже і проти польського збройного підпілля [3, 287-334].

Характер і наслідки польсько-українського збройного конфлікту 1942-1947 рр. і терористичних акцій, якими він супроводжувався, важко адекватно інтерпретувати, якщо ці події не розглядати в контексті Другої світової війни з урахуванням характеру польсько-українських взаємин кінця XIX – першої половини XX ст. Навіть у сучасний період в Польщі й Україні, не кажучи вже про інші країни, далеко не всі усвідомлюють, що поляки й українці – народи, жертви яких у роки Другої світової війни були більшими, ніж жертви будь-якого іншого народу. Втрати України, перед тим знекровленої голодомором і більшовицькими репресіями [4,122] внаслідок терору нацистських окупантів становили понад 5 млн. серед цивільного населення, 2,5 млн. українців загинуло на фронтах, сотні тисяч загинули в ході більшовицьких репресій у післявоєнні роки. Дуже великими були і втрати Польщі – щонайменше 4 млн. жертв серед цивільної людності, до півмільйона вбитих на фронтах. До цього слід додати примусові депортації: понад 550 тис. українців з Польщі до УРСР, близько 150 тис. на колишні німецькі землі, 800 тис. поляків з України до Польщі. Ці надзвичайно жорстокі депортації отримали санкції держав-переможниць, як і вигнання з теренів, які раніше належали Німеччині, кількох мільйонів німецького цивільного населення.

На тлі гігантських за масштабами злочинів щодо цілих народів кількість жертв територіально обмеженого польсько-українського збройного протистояння на Холмщині, Волині й Галичині (з Надсянням та Лемківщиною) може видатись порівняно незначною. Але пам'ять про ці жертви залишилася дуже болісною. До неї долучаються згадки про катування й знущання, почуття кривди сотень тисяч українців і поляків, депортованих зі своїх осель.

Нагадаємо, що становище українського і польського народів під час війни було неоднаковим. Поляки вже понад 20 років мали визнану світом державу, легальним репрезентантом якої в роки окупації більшість вважали підпільні установи еміграційного уряду і підвладні йому збройні формування. Натомість Україна, яка опинилась у епіцентрі бойових дій велетенських армій, залишалась, як і раніше, не

суб'єктом, а об'єктом історії. За володіння її землями змагалися більшовицька Росія (замаскована під псевдоінтернаціоналістський СРСР), нацистська Німеччина та її союзники (Угорщина, Румунія), Польща. Тільки під час війни виникла Українська Повстанська Армія – єдина збройна сила, яка тоді й потім боролася за самостійну Україну, проти всіх її ворогів. Хоч ця боротьба була на той час безнадійною, саме незалежницький напрям виявився, в остаточному підсумку, визначальним чинником дальшої еволюції України. Напрошується аналогія з польськими повстаннями XIX ст., особливо з повстанням 1863 р.: попри відсутність шансів на успіх, традиції повстанського руху сприяли утвердженню тієї ідеології, яка у відповідний момент відіграла вирішальну роль у відновленні державності [5, 45].

Оскільки головні вороги свободи польського й українського народів були ті самі, поляки, які боролися за відновлення своєї держави, і самостійницькі течії в українському суспільстві мали підстави прагнути до союзу. Однак, як відомо, не тільки не дійшло до реальної співпраці (певні кроки в цьому напрямі були епізодичними і, як правило, засвідчили неадекватне врахування всіх політичних перспектив обома сторонами), а, навпаки, вибухнув кривавий польсько-український конфлікт на західноукраїнських землях, який включав не лише бої між українськими і польськими збройними формуваннями, але й злочинні примусові вигнання та жорстоке нищення мирного населення.

Безпосередньою причиною непримиренності позицій національних військово-політичних сил обох народів, як і значної частини громадян, став намір польського уряду, підтримуваного в цьому більшістю суспільства, борючись за включення до Польської держави земель, на яких поляки залишались меншиною. Така орієнтація польського керівництва була зумовлена перебільшеною оцінкою ним власних можливостей і недооцінкою українців, які протистояли планам приєднання українських територій до Польщі. Прагнення розширити свою державу за рахунок сусіда, якого вважають нездатним оборонитися, було донедавна загальноприйнятою засадою міжнародних відносин, отже, не можна польську політику періоду війни вважати виявом якогось специфічно польського експансіонізму чи імперіалізму. З другого боку, для українських незалежників пріоритетом не була приписувана їм багатьма польськими публіцистами „ворожнеча до всього, що польське”: протистояння з сусіднім народом ставало політичним завданням лише остільки, оскільки всі тодішні національно-політичні польські програми були ворожі ідеї самостійності й цілісності України. В той же час більшість українських керівників не усвідомили

того, що перспектива встановлення надовго більшовицько-російської гегемонії у Східній Європі визначала необхідність ставлення до Польщі як до стратегічного союзника. Інша річ, що й при наявності доброї волі до згоди, українцям було б важко домовитися з польськими лідерами, переважна більшість яких не вважали українців рівноправним і важливим для Польщі партнером [6, 34].

Серед факторів, що зумовили в роки нацистської окупації виняткову гостроту конфлікту, слід назвати соціальну та національну напруженість, спричинену як співвідношенням земельної та іншої власності в руках різних категорій населення, так і політикою Польської держави, а також свідоме роздухування міжнаціональної ненависті н імецько-нацистськими і р о с і йсько-більшовицькими чинниками. Визнання істотної ролі провокацій ззовні не знімає питання про моральну відповідальність тих, що не зуміли або не захотіли протидіяти провокаціям.

Яка назва найадекватніше в ідоображає характер подій на західноукраїнських землях під час нацистської окупації і в перші роки після неї українські учасники збройного руху вважали його повстанням, революційною боротьбою проти окупантів та їхніх союзників за створення Української Самостійної Соборної держави. За чітким визначенням Я. Дашкевича „на західноукраїнських землях повстання проти трьох окупантів, об'єднаних антиукраїнською ідеологією. (...) Повстання було частиною національно-визвольної боротьби за створення Української держави (...). Це була національно-визвольна війна [7, 55].

Деякі автори пишуть також про локальну польсько-українську війну, оскільки вона не охопила більшої частини населення України й Польщі. Терор, який супроводив війну, більшість польських авторів і деякі українські називають „різаниною” до речі, це слово має і трохи інший відтінок, ніж польське відповідником якого вважається, а також „етнічною чисткою”. Вживане в окремих документах українського підпілля визначення „антипольська акція” поширилося в польських публікаціях останніх років. Вживаючи його, слід мати на увазі і проведення польським збройним підпіллям антиукраїнських акцій різного рівня – від індивідуального терору до нападів на села. На думку американського історика Тімоті Снайдера, спершу мала місце здійснена українцями етнічна чистка поляків Волині, а на другому етапі – здійснена поляками етнічна чистка українців в межах післявоєнної Польської держави [8, 112].

Насправді це не вірно тому, що на Волині відбувалися не лише масові вбивства поляків, але й масові вбивства українців, а в південно-

східному регіоні післявоєнної Польщі мали місце акції терору і щодо поляків. Отже, якщо й вживати термін, який розповсюдився після жорстоких вбивств у колишній Югославії та геноциду в Руанді, то треба мати на увазі, що етнічні чистки були взаємними на всіх теренах, охоплених польсько-українським збройним протистоянням. Інша річ, що слова „етнічна чистка” чи „різанина” створюють враження, що була принципова різниця між вбивствами цивільного населення з рушниць, кулеметів чи, особливо, холодною зброєю і масовими вбивствами, здійснюваними із застосуванням потужної військової техніки. Звичайно, солдатів, який виконує наказ, зручніше відкривати бомбовий люк, ніж братись за сокиру. Легше зрозуміти і навіть вибачити тих, хто в ім'я своєї батьківщини спричиняли смерть тисяч жінок і дітей, ніж тих, що піднімали руку на дітей, бачивши, що це діти, вбивали і катували сусідів, товаришів, навіть родичів. Ми можемо тільки припускати, що люди зі злочинними схильностями охоче давали волю найбільш диким інстинктам, інші ж йшли на злочини наперекір власному сумлінню і мусили вигадувати для себе якісь пояснення власної жорстокості. Важко оцінити, якою мірою діяло прагнення помститися за справжні та уявні кривди, і якою мірою брав гору „інстинкт юрби”, масове шаленство, коли на якийсь час втрачалися моральні й раціональні критерії поведінки.

Чому український визвольний рух був спрямований не лише проти нацистської Німеччини і більшовицької Росії, але й проти польського збройного підпілля, чому в кривавий конфлікт втягнуто з обох боків мирне населення і чому конфлікт спричинив так багато жертв, навіть з числа тих цивільних громадян, які прагнули залишатися поза ним? Наведемо розлогу цитату з праці польського історика М.Ковалевського, який підсумував складну й суперечливу ситуацію так: „Під час війни керівництво українського визвольного руху ставилося двояко до польського питання. З одного боку, розглядало польський визвольний рух як потенційного союзника, з другого – в ньому вбачало імперіалістичну загрозу. Рішуче переважив другий погляд. Загроза була реальною з огляду на підтримку польською стороною претензій на „Польщу по Збруч”, трактування українського питання як об'єкта, а не суб'єкта міжнародних і міждержавних стосунків і заперечення права українського народу на незалежність принаймні на східних кресах. Українська сторона відреагувала на це в дусі інтегрального націоналізму, приступаючи до терористичної „деполонізації” спочатку Волині, а потім східної Галичини і стаючи таким чином активною стороною польсько-українського конфлікту. Симетрія позицій – імперіалізм з одного боку, інтегральний націоналізм з

другого – не може приховати глибокої історичної асиметрії, на якій вона виросла. По одну сторону виступав визвольний рух народу, котрий історично належав до грона пануючих над українцями народів. По другу сторону виступав визвольний рух поневоленого народу. Якщо визвольний рух гнобленого народу вдається до злочинів щодо пануючого народу, то причиною є сам гніт”. В той же час, – продовжує дослідник, – по-іншому польське питання постало в післявоєнній стратегії українського визвольного руху. З великими труднощами і дуже пізно визвольний рух дійшов висновку що, незважаючи на весь польський імперіалізм і шовінізм в українському питанні, в останній інстанції істотним є інше – те, що для справи незалежності України неодмінною умовою є незалежність Польщі”[1, 123].

М.Ковалевському були недоступні архіви, але він використав дуже широке коло джерел, в тому числі польські й українські підпільні видання, програмні документи, спогади. В наш час набагато більше, ніж раніше, відомо про конкретні події, але широкомасштабність і жорстокість взаємного терору були добре відомі й Ковалевському. Його принципові висновки не підтримані новими дослідженнями, побудованими на архівах, навпаки, вони набули дальшого підтвердження внаслідок цих досліджень. Хоч сам Ковалевський про це не згадує, припускаємо, що на зміст і форму його оцінок вплинуло знайомство з проблематикою його інших наукових праць – історією визвольного руху латиноамериканських народів. Цитована тут розвідка була опублікована в достатньо відомому в науковому світі виданні – наукових записках Ягйлонського університету в Кракові. Тим не менше, на цю працю практично не звернули уваги ні поважні дослідники польсько-українських відносин, ні шовіністичні публіцисти, які вважають виявом зради будь-який неупереджений виклад фактів з цього питання.

Як тільки архіви стали доступними для дослідження, історики активно взялися за їх розробку. З широким використанням архівних матеріалів побудовані праці Ігора Ільюшина, Володимира Сергійчука, Юрія Шаповала, Анатолія Кентія, Сергія Кокіна, Юрія Киричука, Миколи Кучерепи, Степана Макаруча та інших; певним підсумком попередніх досліджень стало видання Юрія Сливки.

Джерела та література

1. Костик П. Трагічна доля Холмщини і Підляшшя. – Львів, 1997.
2. Polska. Niemci. Europa. – Poznan, 1977.
3. Кубійович В. Українці в Генеральній Губернії. 1939-1944. – Чикаго, 1974.
4. Центральний державний архів громадських об'єднань України – ЦДАГОУ: Ф.1 – Оп. 101. – Спр. 1651. – арк.1-14.

5. Ковалевський В.М. Польське питання у післявоєнній стратегії Української Повстанської Армії. – К., 1993.

6. Політичний терор і тероризм в Україні XIX-XX ст. (за редакцією Смоля В.А.) К., 2002.

Вертелецька Н.В.,
здобувач кафедри історії
України РДГУ
Науковий керівник:
доц. Давидюк Р.П.

ОСОБЛИВОСТІ „РАДЯНІЗАЦІЇ” НА РІВНЕНЩИНІ ПІСЛЯ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ

Проблема „радянзації” або процес відновлення і зміцнення радянської влади після визволення Рівненщини від німецько-фашистської окупації – одне з питань, яке довгий час було заідеологізованим і вимагає нового осмислення.

Багатогранна організаторська та ідеологічна робота партійних організацій Західної України здійснювалася під безпосереднім керівництвом ЦК ВКП(б) та ЦК КП(б)У. При їх повсякденному втручанні відбувалося також керівництво відновленням місцевих рад депутатів трудящих, їх виконавчих і розпорядчих органів. Опрацювавши накази, доповідні записки, витяги з протоколів, плани, можна стверджувати, що вони добирали і виховували кадри радянських працівників, масовий актив з місцевого населення, визначали основні завдання, які стояли перед державними органами, стежили за дотриманням форм їх функціонування, прагнули активізувати роль рад [6, 44].

У цей час на місцях відновилися партійні, комсомольські і радянські органи, в роботу активно включалися колишні партизани і підпільники. В усіх 30 районах знову почали працювати райкоми КП(б)У і ВЛКСМУ, райвиконкоми. Було створено 871 сільську раду [1, 55].

З метою зміцнення працівниками сільських, районних і обласних організацій західних областей України та добору партійних, радянських і господарських працівників для західних областей УРСР, ЦК КП(б)У підібрав і надіслав у кінці 1944 - на початку 1945 року в західні області республіки більше 13,5 тисяч працівників, у тому числі 1059 – для роботи в місцевих радах, на Рівненщину їх прибуло 5 тисяч [1, 55].

Керівники і спеціалісти прибували переважно з центральних, східних областей України та Росії. Їх прибуття на Рівненщину

призводило до витіснення української мови російською з низки сфер суспільного життя, адже багато з них не володіли або недостатньо володіли українською мовою.

Становище ускладнювалося ще й тим, що приїзджі кадри не тільки не знали мови, звичаїв, традицій, але й не прагнули пристосуватися до місцевих умов, не бажали бодай хоча б поважати місцеве населення, яке тривалий час жило в інших соціально-політичних, культурних і побутових умовах. Досвідчені партійні і радянські працівники відіграли виняткову роль у справі швидкої відбудови органів державної влади в регіоні, виховання тут керівних радянських кадрів з місцевого населення [2, 20].

Всього за перші повоєнні роки на постійну роботу до західних областей України прибуло понад 90 тисяч робітників і спеціалістів, а якщо врахувати, що середня сім'я пересічно складалася з трьох осіб, то кількість прибулих становила майже 270 тисяч [14, 112]. З одного боку, така маса прибулих, без сумніву, покликана була вирішувати не лише техніко-економічні проблеми регіону, а стала тим фактором, який суттєво впливав на політичну й психологічну ситуацію. У багатьох промислових містечках і робітничих поселеннях приїзджі ставали провідною домінуючою силою [12, 227].

Слід відмітити, що номенклатурні кадри, які посилалися на Волинь для роботи на відповідальних посадах у партійних, радянських, комсомольських органах, часто не мали ніякої спеціальної освіти, але виступали надійними провідниками „генеральної лінії” режиму, відзначалися самовпевненістю, „безпомилковістю” у діях. Обкоми східних областей нерідко посилали для роботи у західні райони малограмотних, а іноді й випадкових людей. А керівництво західних областей орієнтувалося винятково на кадри, що прибували у регіон, ігноруючи місцеві можливості. Це приводило до серйозних негативних наслідків, послаблювало зв'язки керівництва з населенням.

У загальному комплексі заходів по швидкому відновленню і розгортанню діяльності місцевих рад регіону одним із найважливіших завдань було формування їх виконавчих і розпорядчих органів. Його розв'язання ускладнювалося відсутністю необхідної кількості кадрів.

Керуючись Постановою ЦК КП(б)У від 1 квітня 1944 року „Про керівні органи місцевих рад депутатів трудящих”, партійні організації західних областей УРСР намагалися залучати до роботи у виконкомів місцевих рад та інших державних установах представників робітничого класу і бідняцько-середняцьких мас селянства, окремих представників інтелігенції. На кінець 1944 року у Рівненській області, а також у Львівській, Дрогобицькій та Тернопільській областях було

ЗМІСТ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ УКРАЇНСЬКОЇ ІСТОРІЇ	3
Мирончук М. ЗАХІДНИЙ ВЕКТОР ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДАНИЛА ГАЛИЦЬКОГО.....	3
Прокопчук С. БЕРЕСТЕЦЬКА БИТВА 1651 р. У НАЦІОНАЛЬНОМУ ЛІТОПИСІ XVII-XVIII ст.....	8
Парфенюк В. ПЕРЕЯСЛАВСЬКА РАДА У МІФАХ ТА ФАКТАХ.....	14
Мельник І. СОЮЗ ВИЗВОЛЕННЯ УКРАЇНИ ТА ЙОГО БОРОТЬБА ЗА ВІДРОДЖЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ.....	22
Копищик А. ПОЛІТИКА УКРАЇНСЬКОЇ ЦЕНТРАЛЬНОЇ РАДИ ЩОДО НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН: СУЧАСНА ВІТЧИЗНЯНА ІСТОРІОГРАФІЯ ПРОБЛЕМИ.....	28
Кукурудза А.Р. ІДЕЙНО-НАЦІОНАЛЬНА СУТНІСТЬ АВТОКЕФАЛІЇ УАПЦ.....	32
Рачок В. УКРАЇНСЬКІ ПОЛІТИЧНІ ПАРТІЇ НА ВОЛИНІ У МІЖВОЄННИЙ ПЕРІОД.....	39
Фалат О. ПОЛІТИКА ПОЛЬСЬКОЇ ВЛАДИ ЩОДО УКРАЇНСЬКОЇ КООПЕРАЦІЇ НА ВОЛИНІ У 30-Х РОКАХ ХХ СТОЛІТТЯ.....	47
Самсонюк Т.М. ДІЯЛЬНІСТЬ КАРАЛЬНО-РЕПРЕСИВНИХ ОРГАНІВ У ЗАХІДНІЙ УКРАЇНІ 1939-1941 РР.: РАДЯНСЬКА ТА ПОСТРАДЯНСЬКА ІСТОРІОГРАФІЯ.....	53
Кратюк І.Б. „ДОПОМІЖНА УКРАЇНСЬКА ПОЛІЦІЯ” ЯК СУБ’ЄКТ ГОЛОКОСТУ.....	63
Михальчук Р. ЖОВТЕНЬ 1942-ГО: ТРАГЕДІЯ МІЗОЦЬКИХ ЄВРЕЇВ.....	68
Писцьо В. СТАНОВИЩЕ УКРАЇНСЬКИХ ОСТАРБАЙТЕРІВ У РОКИ НІМЕЦЬКО-РАДЯНСЬКОЇ ВІЙНИ.....	78
Карпуніна Т.О. ХОЛМСЬКО-ВОЛИНСЬКА ТРАГЕДІЯ, ЇЇ ПЕРЕДУМОВИ, ПЕРЕБІГ, НАСЛІДКИ.....	85

Вертелецька Н.В. ОСОБЛИВОСТІ „РАДЯНІЗАЦІЇ” НА РІВНЕНЩИНІ ПІСЛЯ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ.....	91
Бондарчук-Саввон Н.С. МІСТО ІЗЯСЛАВ У ЕТНОНІМАХ ТА ТОПОНІМАХ.....	96
ПОЛІТИЧНІ ПРОЦЕСИ СВІТОВОГО РОЗВИТКУ	103
Калитюк О.О. СОЦІАЛЬНИЙ РОЗВИТОК ТА ПРАВОВІ ОСНОВИ ХЕТТСЬКОЇ ДЕРЖАВИ.....	103
Петлюк І.В. БОСНІЙСЬКІ СЛОВ’ЯНИ-МУСУЛЬМАНИ: ТРАНСФОРМАЦІЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ САМОСВІДОМОСТІ (XV – поч. ХХ ст.).....	109
Давидчук С.Ю. ІНКОРПОРАЦІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЕЛІТИ В РОСІЙСЬКЕ ДВОРЯНСЬКЕ СЕРЕДОВИЩЕ У XVIII ст.....	117
Кедрук О.П. „ОСВІЧЕНИЙ АБСОЛЮТИЗМ”: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА.....	124
Шмид О.П. ЧЕСЬКА АГРАРНА КОЛОНІЗАЦІЯ ВОЛИНІ В ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ XIX ст.....	129
Івчик Н.С. ТЕНДЕНЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ РОСІЇ ЩОДО НІМЦІВ ВОЛИНІ У XIX ст.....	136
Нагорнюк О.М. ДЕМОГРАФІЧНИЙ СКЛАД РОСІЙСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ МЕНШИНИ ЗАХІДНОЇ ВОЛИНІ В 1920-х -1930 рр.	145
Долганов П.С. МІЩАНСЬКЕ БРАТСТВО – АРТИКУЛЯТОР ІДЕЇ ЗМІН СОЦІАЛЬНИХ РОЛЕЙ СУБ’ЄКТІВ ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКОГО ПОЛІТИКУМУ.....	150
Бунечко С.М. НАЦІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТ КРЕДИТУВАННЯ ТОРГОВЦІВ У ПОЛЬЩІ (1930-ті РОКИ).....	156
Сухий П.В. КОЗАЧІ ФОРМУВАННЯ У ВЕРМАХТІ ТА СС.....	163
Галуза В.П. УКРАЇНСЬКА „ЦІНА” ПЕРЕМОГИ У ВЕЛИКІЙ ВІТЧИЗНЯНІЙ ТА У ДРУГІЙ СВІТОВІЙ ВІЙНАХ – ТАЄМНИЦЯ ЗА СІМОМА ЗАМКАМИ?	171
Федюкевич О.В. ПАРТІЙНО-ПОЛІТИЧНА СИСТЕМА ДЕРЖАВИ: ЛЕГАЛІЗАЦІЯ ПРАВЛЯЧИХ СИЛ	178

Козлюк Р.В. СЕРЕДНЯ АЗІЯ І КАВКАЗ: МІЖ РОСІЄЮ І США	184
Іванченко О.В. ДІЯЛЬНІСТЬ ВИШЕГРАДСЬКОЇ ГРУПИ НА ПОЧАТКОВОМУ ЕТАПІ ТА СПІВПРАЦЯ З УКРАЇНОЮ	188
Коломис Р.В. ГЛОБАЛІЗАЦІЯ: ШЛЯХИ РОЗВИТКУ	193
Желізняк В. ГЛОБАЛІЗАЦІЯ ЯК СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНИЙ ФЕНОМЕН: ВИТОКИ І СТАНОВЛЕННЯ	203
ДУХОВНО-КУЛЬТУРНЕ ЖИТТЯ	206
Ісічук Т.С. ХРИСТИЯНСЬКИЙ ВПЛИВ НА РОЗВИТОК КУЛЬТУРИ КИЇВСЬКОЇ РУСИ	206
Бородинська Л.І. ВИДАВНИЧА ДІЯЛЬНІСТЬ СВАНГЕЛЬСЬКИХ ХРИСТИЯН В УМОВАХ ДРУГОЇ РЕЧІ ПОСПОЛИТОЇ	212
Сфимець А.К. НА ДДНІПРЯНСЬКІ ЕМІГРАНТИ У КУЛЬТУРНОМУ ЖИТТІ ЗАХІДНОЇ ВОЛИНИ (1921-1939)	217
Пивоварчук Н.М. МІЖВОЄННА ПРАГА – РОСІЙСЬКИЙ ОКСФОРД	222
Олексій Заворотній БЕРЕСТЕЦЬКА СІЧА. ДРАМА	226
ЗМІСТ	285

Наукове видання

Історія очима молодих дослідників

*Збірник матеріалів регіональної наукової конференції
молодих вчених, аспірантів, здобувачів, магістрантів*

Випуск 3

Відповідальні за випуск: **Шеретюк В.М.** – кандидат історичних наук,
доцент, декан історико-соціологічного
факультету РДГУ

Галуха Л.Ю. – кандидат історичних наук,
доцент, заступник декана історико-
соціологічного факультету РДГУ

Комп'ютерна верстка: *Бородинська Л.І., Самсонюк В.Б., Третяк О.Ю.*
Комп'ютерний макет: *Третяк О.Ю.*

Позиція редколегії може не збігатися з думками авторів
Відповідальність за наукову точність і грамотність матеріалів несуть
автори та їх наукові керівники

Підписано до друку 15.07.2008 р. Формат 60х84 1/16.
Гарнітура Times New Roman. Папір офсетний.
Друк ізографічний. Умовин. друк. арк. 15,2.
Наклад 100 прим. Зам. №55/1.

Адреса редакції: кафедра політичних наук, Рівненський державний гуманітарний
університет, вул. Остафова, 29, м. Рівне, 33027.

Віддруковано засобами оперативної поліграфії
редакційно-видавничого відділу
Рівненського державного гуманітарного університету